

Utkast fra prosjektgruppa
pr 09.02.11

Vest-Agder museet - utviklingsplan for etableringen på Odderøya

Bakgrunn og reguleringsmessige rammer

Vest-Agder museet (VAM) ble opprettet høsten 2005 som et konsolidert museum på grunnlag av 7 ulike kulturhistoriske museer i Vest-Agder. Museet er organisert som et interkommunalt selskap. Vest-Agder museet i Kristiansand (VAMK) er en egen avdeling i museet. VAMK har i dag det meste av virksomheten lokalisert til Kongsgård.

Fylkestinget i Vest-Agder åpnet i juni 2003 for å flytte VAMK til Odderøya. Som en del av denne strategien vedtok fylkeskommunen i juni 2007 at hovedadministrasjonen for VAM skulle etableres på Odderøya. Bystyret i Kristiansand gjorde 22. februar 2006 et prinsippvedtak om å legge til rette for at VAMK kan flytte til Odderøya.

Gjennom denne flyttingen legges til rette for et *framtidssrettet museumsanlegg* som skal utnytte og spille på områdets kvaliteter. Det nye museet skal bruke de eksisterende byggene på Lasarethøyden, det skal etableres nytt formidlingsbygg, eksisterende båthavn skal utvikles til museumshavn, det skal etableres friluftsmuseum og bygg for teknisk konservering.

Bystyret i Kristiansand vedtok 14. mai 2008 reguleringsplan for deler av Odderøya til museums- og festivalområde. Museumsområdet er lagt til den nordøstre delen av Odderøya, nærmest sentrum. Innenfor dette området er det flere bygg og anlegg som skal bestå:

- Verneverdige bygg på Lasarethøyden som skal integreres i museet
- Salamanderparken skal opprettholdes
- Kommandantboligen, eid av Kristiansand Næringssselskap, som må finne en hensiktsmessig funksjon i området
- Lokaler for kajakk klubben skal ivaretas. Funksjonen skal opprettholdes og den må finne en plass enten i eksisterende bygg eller i ny bebyggelse i museumsområdet
- Båthavn, som er regulert til museumshavn. Det er rekkefølgekrav om at småbåtplasser som forsvinner skal tilbys erstattet *før* museumshavna kan etableres.
- Idrettshallen skal opprettholdes

Det vises for øvrig til vedtatt reguleringsplan for ytterligere informasjon.

I den nordvestre delen av Odderøya er det under bygging nytt teater- og konserthus (Kilden) og det er lagt til rette for utvikling av et større boligområde på nåværende kaiområde i vest (Silokaia). Den sørlige delen av øya er regulert til friområde. Det er viktig å sikre allmennhetens tilgang og god mulighet for å gå og sykle gjennom museumsområdet til friområdet og resten av øya. Et utsnitt av vedtatt reguleringsplan vises nedenfor. Planen med bestemmelser følger som trykt vedlegg.

Riksantikvaren har forespurt Vest-Agder fylkeskommune og Kristiansand kommune om å søke status som Nasjonal Museumshavn. Planen for utvikling av Vest-Agder museet på Odderøya skal også bidra til å realisere planene for Nasjonal museumshavn og disse to sakene må derfor sees i en sammenheng. For nærmere informasjon vises til vedlagte rapport (snart være ferdig).

Det er tatt initiativ til å etablere et sjøfartsmonument i museumshavna. Det har vært en konkurranse om utformingen av monumentet. Det legges til grunn at monumentet skal plasseres på odden inne i havna. Adkomstveg mv må sees i sammenheng med museets planer og behov for bla fortøyningsplasser mv. rundt odden. Nærmere informasjon om sjøfartsmonumentet følger som vedlegg.

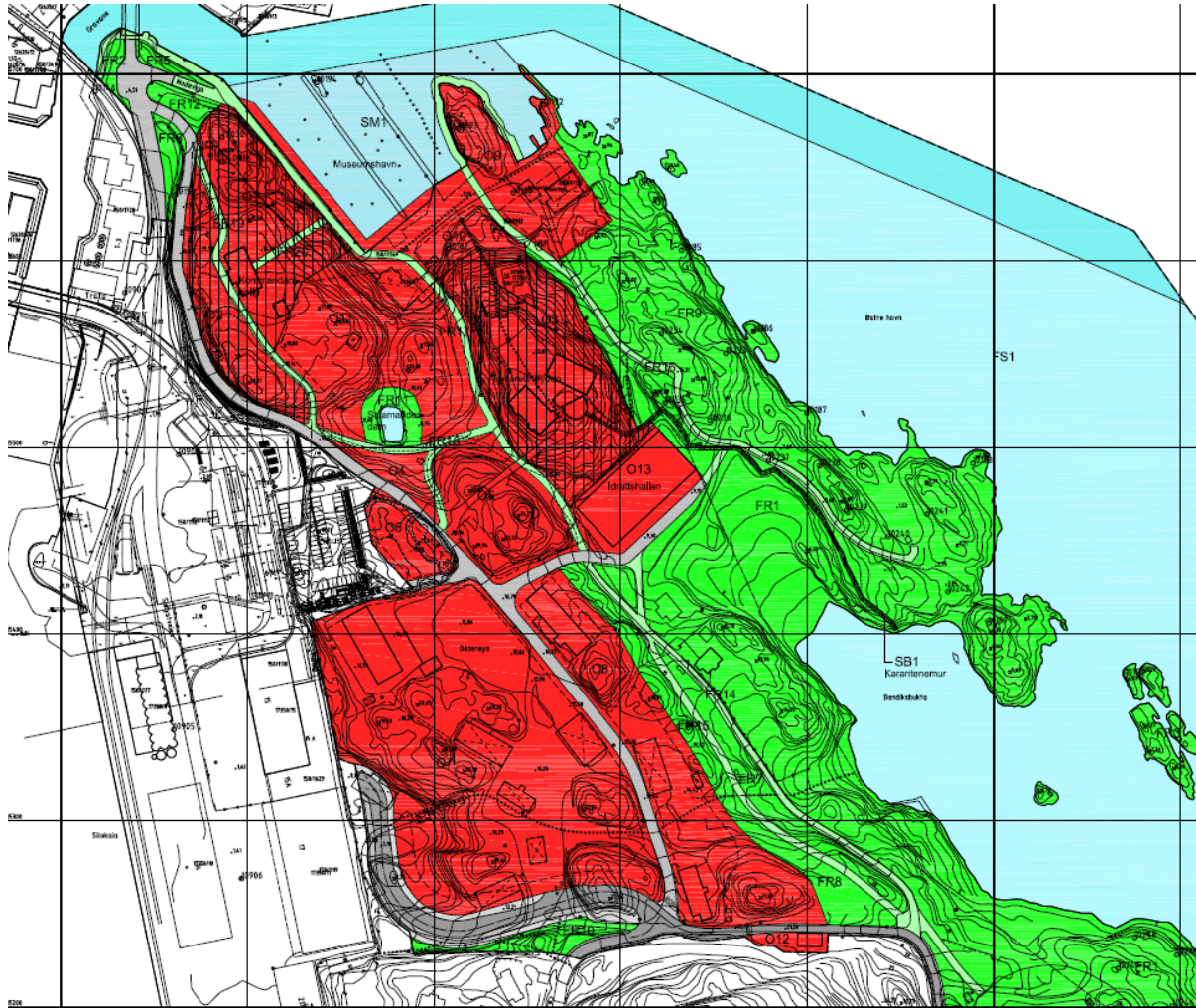
Mål for parallelloppdraget

Vest-Agder fylkeskommune har bevilget midler til helhetlig planlegging for utvikling av museumsområdet på Odderøya og til nytt formidlingsbygg. Formidlingsbygget er ikke endelig finansiert, men prosjektet har høy prioritet både i kommunale og fylkeskommunale planer. Ut fra rom- og funksjonsprogrammet legges foreløpig til grunn en økonomisk ramme på 215 mill.kr. (2011 kr) inkl mva og finanskostnader, men eks kostnader til eventuell kjøp av tomt.

Planen for Vest-Agder museet på Odderøya må sees i sammenheng med utvikling av sentrum og spesielt havneområdet og resten av Odderøya. Etablering av museet er strategisk viktig for å oppnå ønsket utvikling av Odderøya, hvor de mest attraktive delene er åpent og tilgjengelig for alle.

Dette dokumentet skal danne grunnlaget for et parallelloppdrag som skal belyse hvordan museumsområdet kan utvikles. Oppdraget skal vise løsninger som sikrer en *helhetlig utvikling av museumsområdet*, samtidig som den skal vise plassering av og hovedgrepet for et nytt formidlingsbygg. Gjennom forslag til utviklingsplan skal vises:

- Plan for helhetlig utvikling av et framtidsrettet museumsområdet
- God plassering av de ulike funksjonene som skal inngå i museets virksomhet, nytt formidlingsbygg, bygg for teknisk konservering, eksisterende bygg på Lasarethøyden, friluftsmuseet på Flaten og museumshavna
- Vise muligheter for et godt samspill med andre anlegg innenfor det regulerte museums- og festivalområdet, spesielt Kommandantboligen, Salamanderparken, mulige steder for lokalisering av sjøfartsmonumentet og festivalområdet
- Gode trafikkmessige løsninger, med god adkomst for gående og syklende. Parkering til området legges til det nye parkeringsanlegget ved Kilden. Det er en særlig utfordring å sikre effektiv levering av varer mv. til formidlingsbygget. Friluftsmuseet må skjermes for gjennomkjøring. Det vises for øvrig til reguleringsplanen.
- Vise løsninger som knytter museumsområdet opp mot andre nærliggende aktiviteter utenfor museumsområdet. Det gjelder særlig Kilden, det nye boligområdet på Silokaia, resten av Odderøya med bla et aktivt miljø innenfor kunst og kulturbaserte næringer samt andre nærliggende aktiviteter i Fiskebrygga området.
- Løsningene må legges til rette for en etappevis gjennomføring av de ulike delene av museumsanlegget. Det er mest sannsynlig at utvikling av museumshavna og formidlingsbygget prioriteres.

Nodeviga (SM 1) er regulert til museumshavn. Et nytt formidlingsbygg kan plasseres i områdene O9-O10-O11 og til dels O5, dvs i området rundt museumshavna og videre sørover til det regulerte friområdet (Salamander dammen) og opp mot eksisterende bebyggelse i O5. I område O6-O8 er det lagt til rette for friluftsmuseum.

Det framtidige museet

Både gjennom nasjonale og regionale vedtak er det lagt føringer for utvikling av et framtidsrettet museum. *Disse føringene skal ivaretas ved realisering av nytt formidlingsbygg.* Flyttingen av museet til Odderøya må ikke bare sees som flytting av eksisterende virksomhet til nye og bedre lokaliteter, men også som en stor mulighet til å utvikle et framtidsrettet museum som bidrar til å nå de nasjonale målsettingene.

Et museum er etter International Council of Museum (ICOM) definert slik:

“ Eit museum er ein ikke-kommersiell, permanent institusjon som skal tena samfunnet og samfunnsutviklinga. Institusjonen skal vere open for publikum. Eit museum skal samla inn, bevare og sikra, forska i, formidla og stilla ut materielle vitnemål om menneska og omgjevnadane deira. Formålet er å gje høve til studiar, opplæring og oppleving.”

Det understrekes at museene skal ha en faglig fri stilling som gir handlingsrom for å stille kritiske spørsmål vedrørende både fortid og nåtid. Dette forutsetter armlengdes avstand til eiere og offentlige myndigheter.

De nasjonale føringene framgår bla av St. meld. nr. 49 (2008-2009) Framtidas museum som ble behandlet i Stortinget 2.03.2010. Museene er definert til å ha følgende hovedformål:

- Forvaltning: Sikre, bevare og gjøre samlingene og de kulturhistoriske bygningene mest mulig tilgjengelig for publikum og for forskning
- Forskning: Økt forskning om og ved museer, gjerne i samarbeid med andre faginstitusjoner, både i museumsnettverk og mellom museene og andre forskningsmiljøer
- Formidling: Museene skal nå publikum med kunnskap og opplevelse og være tilgjengelig for alle:
 - Det skal legges til rette for bred utprøving av nye formidlingsformer med stor vekt på samarbeidsprosjekter
 - Institusjonene skal være åpne for nye ideer til formidling og rekruttere utradisjonell kompetanse for å fremme nye impulser og stimulere til nytenking og utvikling i sektoren
 - Den digitale forteller- og formidlingskompetansen skal styrkes og utvikles
- Fornyng: Gjennom faglig utvikling, nytenking og profesjonalisering, skal museene være oppdaterte og aktuelle i alle deler av sin virksomhet, være solide institusjoner og ha en aktiv samfunnsrolle.

Formål og visjon for Vest-Agder museet

VAM har som formål å ha det faglige samordningsansvaret for de kulturhistoriske museene og samlingene i Vest-Agder fylke. VAM har som oppgave å samle inn, registrere, dokumentere, forvalte og formidle det kulturhistoriske gjenstandsmaterialet. VAM skal:

- oppbevare, magasinere og konservere gjenstandene
- skape ny kunnskap om og forståelse for landsdelens kulturhistorie gjennom forskning, og formidle kunnskapen museet besitter slik at den blir gjort tilgjengelig for allmennheten

Visjon og verdigrunnlag er museets rettesnorer for hvordan vi ønsker å framstå og løse våre oppgaver. Visjonen er:

Vest-Agder-museet – grensesprengende

Innad ønsker museet å sprengre mentale grenser, tekniske grenser og kompetansegrenser. Utad ønsker VAM å sprengre geografiske grenser, økonomiske grenser, publikumsgrenser, samfunnets mentale museumsgrenser, medias grenser og undervisningssektorens grenser.

En moderne bygningsmasse er en av forutsetningene for å kunne realisere visjonene. Nytt formidlingsbygg på Odderøya er avgjørende for å kunne utvikle et framtidsrettet museum på Odderøya.

Lokalisering og utforming av formidlingsbygget

Nytt formidlingsbygg skal i utgangspunktet plasseres innenfor de områder som er vist i vedtatt reguleringsplan, se vedlegg 1.

Det legges følgende føringer for lokalisering av bygget:

- Formidlingsbygget skal integreres i museumshavna i Nodeviga. Det må spille sammen med resten av området, særlig lasarethøyden, salamanderparken, friluftsmuseet og kommandantboligen.
- Bruken av byggene på lasarethøyden må vurderes særskilt. Museet ønsker å bruke lasarethøyden til kontorer for personalet, historisk arkiv, museumsbibliotek eller til mer publikumsorienterte funksjoner. Dette er en viktig utfordring å løse i konkurransen. De valg en gjør for bruk av lasarethøyden må også få konsekvenser for lokalisering og tilknytningen til nytt formidlingsbygg.
- Salamanderparken skal videreutvikles med de begrensninger som ligger i reguleringsplanen. Parken må søkes knyttet opp mot formidlingsbygget som en del av utearealet og bidra til kvalitet og opplevelse i anlegget som en helhet.
- Kommandantboligen eies ikke av VAM. Eierne vurderer å etablere restaurant og kontorer i bygget. Det må i parallelloppdraget vurderes hvordan kommandantboligen, og området rundt denne, kan spille sammen med og supplere funksjonene og aktivitetene i formidlingsbygget.
- Formidlingsbygget må lokaliseres og utformes slik at det er muligheter for en god tilknytning mot de områdene hvor det er aktuelt å etablere friluftsmuseet, jfr vedtatt reguleringsplan.
- Bygget må være synlig og få en plassering som samtidig viser respekt for de flotte kulturhistoriske byggene på lasarethøyden
- Mulighet for etablering av et teknisk konserveringsverksted i et separat bygg innenfor museumsområdet. Vedlagte rom- og funksjonsprogram for verkstedet legges til grunn.

Eksteriør og interiør som straks viser at dette er et kulturhistorisk museum

VAMK har studert flere andre kulturhistoriske museer og vurdert hvordan disse eksteriør- og interiørmessig signaliserer/kommuniserer til den besøkende at man er kommet til et bygg der det formidles historier om vår kultur. Flere museer har det man kan kalle et pregløst uttrykk som på ingen måte kommuniserer hva byggets innhold og funksjon består i. Vårt formidlingsbygg bør i så måte bli et motstykke. Vi anser det som svært viktig at man klarer å utvikle en arkitektur som både spiller på innholdet og gir dette en sentral rolle og et tydelig ansikt mot publikum. Konkret kan man se for seg transparente flater og overganger mellom vrimlehall og utstillingsarealer. Vi ønsker at utstillingene delvis "avslører" seg eller i det minste gir en smakebit ut mot vrimlearealet slik at publikum kan bli inspirert til besøk. Videre ønsker vi at Kvadraturen skal være synlig når en er inne i formidlingsbygget.

Foajé og vrimlehall som referansepunkt i bygget

Publikum ankommer vrimlehallen som er museets "hjerne". Herfra besøker de ulike utstillingsarealer som kan ha vidt forskjellige temaer. Mellom hvert besøk vender man tilbake til vrimlehallen/arealet, slik at man får anledning til å ta pauser og orientere seg før man velger neste tilbud. Med flere utstillingsarealer på opp mot 400 m² pr stk. vil hver enkelt utstilling utgjøre en innholdsrik og tildels tidkrevende opplevelse. Da vil vrimlehallen være viktig som nullstillingssone mellom hver opplevelse.

Utstillingsarealene

I formidlingsbygget er det beregnet totalt 2400 m² utstillingsareal fordelt på en 100 m² utstilling i vrimlearealet, 2 stk saler á 150 m² til skiftende utstillinger, for eksempel BRUDD-utstillinger, og 2000 m² med mulighet for 5 adskilte utstillingsarealer til temautstillinger, hvor det er tilrettelagt for at utstillingene skal kunne endres over tid. Historisk har man i kulturhistoriske museer etablert såkalte basisutstillinger som fort blir statiske og uendrede i opp til flere tiår. VAMK vil arbeide for at man i fremtiden skifter ut hele eller deler av utstillingene i et relativt høyt tempo. Med det menes at bygget må være innredet slik at man har *mulighet* til å skifte utstillingene helt eller delvis minst hvert femte år. Dette legger først og fremst føringer på kvaliteter og fleksibilitet knyttet til lyd, lys, materialitet, slitestyrke med mer (blir spesifisert i rom og funksjonstabellen), men vi ønsker også å understreke at disse arealene bør få variert romlighet som kan danne et variert rammeverk for forskjellige utstillinger. Man kan se for seg saler som varierer fra den ene enden av skalaen til den andre når det gjelder karakter. Her følger to eksempler:

- Nederst og innerst i bygget kan man godt tenke seg en sal som gir 100 % lyskontroll, sprengte, røffe fjellsider, (fjellhall?) osv. Her kan man se for seg formidling av temaer som arkeologi, undervannsarkeologi og andre temaer som ikke har en direkte relevans til omkringliggende arealer.
- I andre enden av skalaen kan man se for seg utstillingsarealer som ligger øverst og ytterst i bygget, med store glassfasader som tar inn utsikten mot byen. Her kan man tenke seg utstillinger som for eksempel tar for seg utviklingen av Kristiansand by eller byggeskikk i Setesdal.

Slik variasjon i utstillingssalenes romlige kvaliteter vil være viktige bidrag i arbeidet med å gi publikum signifikante opplevelser.

I vedlagte notat datert 11.05.2010 "Principium – kulturhavn og formidlingsbygg i Nodeviga" har VAMK konkretisert innholdet i aktuelle tema for temautstillingene. Det presiseres at dette er eksempler og at bygget må gi mulighet for andre type tema og at utstillingene må kunne endres i løpet av utstillingsperioden.

Butikk/ekspedisjon

Formidlingsbygget skal ha en innholdsrik museumsbutikk som er beregnet til ca 100 m2. Butikkarealet må ligge sentralt i direkte tilknytning til vrimlehallen. Ved lavt besøk må den kunne betjenes i kombinasjon med ekspedisjon/billettsalg. Den bør også ligge slik til at den kan ha åpent utenom museets åpningstid. Dvs. at den bør kunne stenges mot vrimlearealet og åpnes ut mot museumshavna. Det kan f.eks være interessant å ha åpent på sene sommerkvelder når det myldrer av folk langs bryggene.

Museets ansatte – tilgjengelighet for publikum

Det er et klart ønske at de arbeidsplassene for museets ansatte som legges til bygget bør kobles tett opp mot ekspedisjonsarealet/vrimlearealet. Ankommer man museet som gjest i en periode med få besøkende er det viktig at man opplever og ser at det er folk tilstede i lokalet. Museets ansatte må ikke "gjemmes bort" i arealer som er totalt skjermet for publikum. Publikum bør lett kunne se hvor de kan henvende seg hvis de ønsker kontakt og dialog med museets ansatte.

Dette gjelder både kontorplasser, konservatorer, utstillingsteam, osv. Museet har en overordnet visjon om å være åpne og tilgjengelige. Dette bør underbygges arkitektonisk og funksjonelt. Utgangspunktet skal likevel være at de fleste museumsansatte har sine arbeidsplasser på Lasarethøyden, som må være lett tilgjengelig fra formidlingsbygget. Med mindre kontorer i formidlingsbygget kan en legge til rette for at en kan møte publikum der ved behov.

Formidlingsbygget som trafikkert knutepunkt for gående

Et viktig prinsipp som bør underbygges arkitektonisk er dette byggets funksjon som knutepunkt mellom de omkringliggende bygg og arealer i dette området på Odderøya. Det bør oppleves naturlig å ankomme bygget fra flere sider og på flere nivåer. Bygget vil være omkranset av museumshavna, kommandanthøyden, lasarethøyden og salamanderparken på fire sider. Totalt sett kan man se for seg at publikum vil kunne ankomme/møte bygget fra totalt 7 forskjellige gangveier.

1. Museumshavna vest. Ankomst langs kaien fra byen
2. Museumshavna øst. Ankomst langs kaien fra kajakklubben
3. Atkomst fra kommandanthøyden
4. Atkomst fra lasarethøyden
5. Atkomst fra stien i sør, under broen til lasarethøyden
6. Atkomst fra vest, ved parkeringshuset bak Kilden
7. Til sist kan man tenke seg en mulig underjordisk adkomstvei, via en tunnel fra vest som kan munne ut nord for parkeringshuset bak Kilden

Tunnel - en mulig adkomst fra vest

Tunnelen som nevnes i punkt 7. foreslås som en mulighet av flere hensyn:

- Den kan benyttes til varetransport slik at man unngår biltrafikk tett opptil noen av museets fasader på bakkenivå. Museet vil da primært bli omkranset av gående og syklende.
- Museet skal spille tett sammen med Kilden og kan fungere som konferansearena både i og utenom ordinær åpningstid. Ved slikt samspill vil tunnelen fungere som korteste gangvei for publikum mellom anleggene.
- Den mest sannsynlige lokaliseringen av en eventuell Nasjonal Museumshavn for større båter vil være kaiområdet ved Kilden. Tunnel vil være viktig for å sikre kortest mulig vandring og et tett samspill mellom formidlingsbygget og disse båtene.
- Området ved Kilden vil få en betydelig publikumstrafikk. Adkomst via en tunnel her vil gi formidlingsbygget et svært viktig tilleggsansikt utad. Man kan se for seg både annonseringsflate og en (ikke tunnelpreget) fasade/inngang som blir et løft for en ellers kjedelig og lite pen fjellskjæring.
- Grupper som ankommer museet med buss vil kunne få en god/enkel bussparkering og adkomst fra dette punktet. Man kan da slippe å tilrettelegge for bussadkomst tett opptil bygget på bakkeplan. Noe som vil være svært plasskrevende inntil til bygget.
- Cruisepassasjerer fra Silokaia/Lagmannsholmen vil få korteste vei fra denne siden.

Til sist:

- Et senter for undervannsarkeologi foreslås av VAF. Kan man se det for seg sprengt inn i fjellet i tett forbindelse med formidlingsbygget? Kan et slikt mulig tilskudd til anlegget også sees i sammenheng med en slik tunnel?

Det er et ønske at man fra de inntil 7 forskjellige adkomstpunktene kommer direkte til foajé og vrimelearealet i bygget. Sannsynligvis på forskjellige plan pga de naturlige høydeforskjellene.

Ved utforming av formidlingsbygget skal legges vekt på fysiske løsninger som kan gi effektiv drift.

Prinsipper for utvikling av museumshavn i Nodeviga

Vest-Agder-museets primæroppgave er faglig korrekt kunnskapsformidling. For museumshavnen i Nodeviga vil dette gjelde formidling av landsdelens – og landets maritime kultur. Formidlingen skal basere seg på opplevelse, egenaktivitet, "learning by doing" og effektiv bruk av teknologi. Vi ønsker helårsdrift av museumshavnen i Nodeviga, med noe reduksjon i vinterhalvåret. Vest-Agder-museet ønsker at museumshavnen blir et naturlig tilholdssted for flere aktører. VAMK vil ha hovedansvaret for formidlingen i området, og eksterne samarbeidspartnere inviteres til samarbeid om faglige utfordringer og formidlingsaktiviteter.

Museumshavna som møtestedet

Vest-Agder museet ønsker at Museumshavna i Nodeviga skal være et naturlig tilholdssted for flere aktører og møtestedet i den eventuelle nasjonale museumshavna. Havna bør ha enkel kommunikasjon langs land til området for de store båtene, som sannsynligvis blir liggende i området Silokaia/Lagmannsholmen. Området kan også være møtestedet for de øvrige delene av en nasjonal museumshavn, for eksempel ved at det er lett tilgang sjøvegen til de andre destinasjonene i den nasjonale museumshavna og ved at eventuelt kan ha deler av sin virksomhet i Nodeviga.

Museumshavn som forpost til formidlingsbygget

Nodeviga skal utvikles til en museumshavn som skal oppleves i tett samspill med formidlingsbygget. Formidlingsbygget må få sin hovedfasade mot museumshavna, sjøen og byen i nord. Det er et klart ønske at overgangen mellom bygg og havn blir mest mulig flytende slik at innhold i bygget og de arealene som vender mot havna har en tydelig tilknytning til hverandre. Museumshavna skal inneholde flere sentrale elementer:

- Utstillingshavn med kulturhistoriske båter
- Et vannspeil som kan brukes som formidlingsarena
- Tre bygninger til forskjellige formål
- Areal på land hvor det kan foregå restaurering og vedlikehold og hvor det er plass til en slipp og evt. kran

I tillegg kan det være aktuelt med tilrettelegging for publikum som kommer sjøveien sommerstid.

I fortsettelsen går vi nærmere inn på de enkelte hoveddelene i havna.

Utstillingshavn med kulturhistoriske båter

Denne delen skal utgjøre den største og mest sentrale delen av havna. Vi ser den for oss plassert like fremfor formidlingsbygget. Selve havnen skal brukes som arena for opptil 50 tre- og plastbåter, museets egne og andres. Her tenker man først og fremst på båter i størrelsen 10 til 30 fot. Noen større båter kan ligge langs odden som skiller lille og store Nodeviga. Ellers ønsker vi å legge til rette for utleie av kanoer og robåter. En gammeldags brygge skal ligge rett utenfor formidlingsbygget. Brygga kan brukes som scene og det skal kunne legges tilrett for barneaktiviteter (for eks. krabbefisking)

Sentralt vannspeil

Sentralt i denne delen av Nodeviga ønsker man et relativt stort og åpent vannspeil. Et vannspeil som vil ha flere funksjoner:

- Sett fra by- og sjøsiden så bør formidlingsbygget innerst i bukta fremstå uten for mange forstyrrende elementer i fronten. Bygget skal i seg selv være et trekkplaster og bør ikke forsvinne bak en skog av båter, master og fortøyningspåler.
- Vannspeilet skal kunne brukes som en opplevelsesarena, konsertarena, arrangementsarena. Hele denne innerste delen av Nodeviga kan sees som et amfi der publikum "bekler" fjellknausene og kaianleggene rundt bukta mens et spel, eller en konsert foregår på lekter og/eller i båter ute i bukta.

Det viktigste med dette vannspeilet er at man ikke etablerer bygningsfaste elementer som legger hindringer i forhold til slik bruk. Havn for mindre båter skal prioriteres.

Bygninger til andre formål

I tillegg til formidlingsbygget i Nodeviga er det behov for flere bygninger for at museumshavnen kan fungere optimalt:

A. Bygg til båtbygger hvor det kan drives helårsvirksomhet. Båtbygger/havnesjef vil bli en nyopprettet stilling ved museet, med ansvar for bl.a. båtbygging, formidling, aktiviteter og kontrollfunksjoner i havneområdet. Viktige stikkord er her:

- Glassvegger i båtbyggeriet, slik at folk kan se arbeidet som pågår også når bygget er stengt
- Plass til formidling til skoleklasser ute og inne
- Historisk slipp
- Museet kan tenke seg en kopi av en kran fra 1700- tallet satt opp på området. Det finnes enkle tegninger til kranen og den må nærmere utredes.
- Samarbeid med et maritimt skolemiljø – lærlinger for overføring av håndbåren kunnskap
- Materiallager
- Skal kunne brukes både til plast og tre
- Reparasjonsverksted til plastbåter – samarbeid med bla videregående skole

Smia på friluftsmuseet på Flaten kan brukes som leverandør til havna/båtbygger

B. Bygg til frivillige som vil hjelpe med aktiviteter knyttet til virksomheten i Nodeviga

Museet ønsker et godt og tett samarbeid med flere aktører og ønsker å innlede samtaler med frivillige miljøer for å avklare kompetanse og tanker rundt det å være bidragsyter i Nodeviga.

C. Bygg som kan ha mange funksjoner bl.a. undervisning, event, museale og maritime aktiviteter, matservering ved behov. Det skal kunne gi plass til innleie av for eksempel seilmaker og repslager eller det skal kunne brukes til demonstrasjon av båtmotorer, sløyning av fisk eller lignende. Bygget skal inneholde bakerovn, og legges tilrette slik at grupper kan leie det utover museets åpningstider.

Gjennom parallelloppdraget vurderes hvordan disse behovene kan løses, enten det er i tre separate eller i færre bygg.

Matsservering i forbindelse med museumshavnen løses i og utenfor formidlingsbygget. Det skal også legges til rette med bord og benker for å kunne nyte medbrakt.

Areal hvor det kan foregå restaurering og, vedlikehold og hvor det er plass til en slipp og evt. kran

Det frie arealet i museumshavna må ses i en sammenheng med de andre bygningsmessige behovene som skal løses. Museumshavna skal først og fremst brukes til formidling av gamle håndverkstradisjoner, og funksjonalitet i forhold til kran og slipp er derfor mindre relevant enn læringseffekten av hvordan de ble brukt før i tida. Vi anser denne virksomheten som en egen opplevelsesarena som ikke nødvendigvis bør foregå like fremfor døra til formidlingsbygget, men etableres som en litt egen "avdeling" i museumshavna:

- I dag ligger det på landsiden – like vest for kajakkklubben – et lagerbygg og et utendørs inngjerdet lagerareal for havnevesenet. Her ser vi for oss kjerneområdet for slik virksomhet. I en innledende fase kan kanskje dagens bygningsmasse tas i bruk til verkstedformål.
- Langs med fjellet på østsiden av det lille neset som deler Nodeviga i to ønsker museet å etablere en slipp for båter opp til ...?.. fot som kan brukes til vedlikehold og restaurering.
- Mulighetene en slik slipp vil gi publikum i forhold å oppleve og studere flotte trebåter i varierende størrelse og former må ikke undervurderes. Båter på størrelse med Nesebuen (50 fot?) bør kunne trekkes opp.
- Verkstedhavn og slipp i dette arealet kan slik vi vurderer det fungere i kombinasjon med Kajakklubbens virksomhet som i flg. reguleringsplanen skal fortsette på stedet.

Prinsipper for utvikling av friluftsmuseum på Flaten

Tre bygningsmiljøer på Odderøya

Vest-Agder-museet Kristiansand har i dag 35 antikvariske bygninger på Kongsgård. Forutsetningen er at alle disse bygningene skal flyttes og omplasseres på Odderøya. På Kongsgård er bygningene plassert i et Setesdalstun, et Eikentun og en Bygade. Vest-Agder-museet ønsker å opprettholde denne inndelingen i tre bygningsmiljøer ved flyttingen til Odderøya. Vi ønsker også å bygge opp og komponere husenes innbyrdes plassering på de to tunene omtrent slik de står i dag. Derimot ønsker museet å sette sammen byhusene forskjellig fra den bygata som står på Kongsgård.

Innhold og mål

Målet med friluftsmuseet som helhet og med de tre avdelingene, må være å oppføre bygningsmiljø som kan gi publikum innsikt i Agders-, Setesdalens-, Eikens- og sørlandsbyenes kulturhistorie i videste forstand: historie, bygningskunst, arkitektur, dagligliv, arbeidsliv, husbunad, interiører, fritid osv. Museet skal være et kulturhistorisk museum som skal vise hele Vest-Agders historie fra kystområdene i sør til heiene i nord.

Samtidig vil museet legge vekt på kontakten med utlandet. Agder og Sørlandet har gjennom tusenvis av år mottatt impulser utenfra. Den direkte kontakten museet nå får med sjøen i Nodeviga, vil gi museet anledning til å bygge et kulturhistorisk havnemiljø med en kystavdeling som kan vise de maritime forutsetningene for møtet med Europa og Verden. Impulsene utenfra vil nå kunne gjenspeiles i friluftsmuseet på en helt annen måte enn det som var mulig på Kongsgård som ikke hadde tilknytning til sjøen.

Vest-Agder-museets friluftsmuseum har som mål å tilrettelegge friluftsområdet for alle. For barn, foreldre, besteforeldre, turister og andre tilreisende, lokalbefolkningen og for ikke etniske nordmenn. Alle skal få opplevelse, kunnskap og kvalitet, alle skal få delta, gjerne med alle fem sanser. Publikum skal få en spennende og aktiv kunnskapsformidling. Bygningene, gjenstandene og den aktive formidlingen skal settes inn i en sosial, økonomisk og kulturell sammenheng.

Vest-Agder-museets friluftsmuseum skal fortelle publikum historiens virkelighet, den virkelige historien. Museet skal unngå den historiske idyllen og de romantiske- og nasjonalromantiske trekk der de ikke hører hjemme. Vi skal være realistiske i forhold til de historiske fakta og endre museet med dem.

Aktiviteter i de tre bygningsmiljøene

Vest-Agder-museet forutsetter at hele friluftsmuseet blir befolket av ulike typer aktører, skuespillere, scenekunstnere, omvisere, håndverkere, konservatorer og andre som kan gi publikum informasjon, kunnskap og opplevelser om fortidige og nåtidige virksomheter. Uten menneskelige aktiviteter blir friluftsmuseet bare et skall. Aktiviteten blir en viktig del av miljøet.

Hvert bygningsmiljø skal bli en liten arena for seg, et mindre rom, hvor fortiden og nåtidens aktiviteter kan anskueliggjøres. Tiden kan endre seg fra arena til arena. I hver arena kan det presenteres en aktivitet, en virksomhet, et håndverkstiltak, en husflid, en opptreden om fortidige aktiviteter som moderne

mennesker kan lære av eller underholdes med. Realismen skal foregå på hver arena. Hver arena blir en scene for seg, arenaene kan gjerne være uavhengig av hverandre.

Eksempel på arenaer: I fjøset kan kyr melkes hver morgen og hver kveld. Grisene og sauene mates på bestemte tidspunkt. Hønsene har sin egen hønsegård. Smeden smir i smia. Smeden blir en arena. Fra gammelt har smedens virke og posisjon hatt en mytisk funksjon. Han har vært like viktig på landet som i byen, like viktig i jernalderen som i nyere tid. Det er ikke tilfeldig at etternavnet Smed er det vanligste etternavn i den vestlige verden. Bøkkeren setter sammen tønnene. Tømmermannen arbeider på et uferdig våningshus. Vasking av tøy ved siden av en stampemølle. Her får museet muligheten til å stimulere publikums fire sanser. To eller tre familier med barn kan dessuten bo i noen av våningshusene fast. Skuespillere spiller teater, sjonglører og andre kunstnere opptre på scener i friluftsmuseet m.m. Bare fantasien setter grenser for hvilke typer aktiviteter som kan vises på et friluftsmuseum. Minst tre eller flere aktører må til en hver tid være i virksomhet. Mellom de tre bygningsmiljøene i friluftsmuseet kan det formes og bygges ulike scener hvor museets aktører eller andre aktører kan spille musikk, teater, foredrag, opplesninger, drive moderne sirkus oa.

SETESDALSTUNET

Setesdalstunet består av ni bygninger fra Bygland, Valle og Bykle. Bygningene ble flyttet til Kristiansand på forskjellig tidspunkt, de første i 1902 de siste i 1950-årene. Tunet er i dag konstruert slik gården og bruket i Setesdal i prinsippet ble bygd opp på 1700- og 1800-tallet. Den gangen hadde hver region i Norge sin måte å strukturere gården på. Hver landsdel hadde sine generelle regler å plassere bygningene på. Bakgrunnen for forskjellene fra landsdel til landsdel har bl.a. utgangspunkt i naturgitte forhold, samfunnets sosiale struktur og områdets kultur. På Vestlandet ble gårdens bygninger satt sammen i såkalte klyngetun. Et klyngetun kunne bestå av 40-50 bygninger fra flere bruk. I Trøndelag var lukkede firkanttun vanlige på 1700-tallet, mens Østlandet hadde åpne firkanttun. I Gudbrandsdalen var doble firkanttun vanlige. På alle disse stedene besto som regel tunet av ett bruk.

På Sunnmøre, i Telemark og i Setesdal ble gårdens bygninger satt opp i rekketun, litt forskjellig på hvert sted, med i prinsippet ble bygningene satt opp i rekker. I Setesdal var det vanlig å plassere bygningene i to rekker på 1700- og 1800-tallet. Gjerne slik at innhusene (beboelseshusene) sto i en rekke og uthusene (bygningene til dyr og fôr) sto i en annen rekke. I Setesdal, i motsetning til Telemark, lå loftet sammen med innhusene. Hvis gården lå i en ås ble uthusene plassert i den nederste rekken mens innhusene ble anbrakt i den øverste. Forklaringen er selvfølgelig at da kunne gjødsel og land kastes nedover bakken på en enkel måte.

Setesdalstunets bygninger på Kongsgård kommer fra flere forskjellige gårder i Valle og Bykle. De er imidlertid komponert i to rekker som om bygningene opprinnelig kom fra ett bruk. Kvernhus og badstu/tørkehus er plassert utenfor tunet slik det var vanlig i Valle. Alle gårdene i Setesdal hadde også flere utmarkshus og stølsbygninger. Slike bygningstyper er ikke representert i friluftsmuseet på Kongsgård. I utkanten av Setesdalstunet er det i dag satt opp et kvernhus fra Audnedal kommune.

VAM ønsker å komponere et nytt Setesdalstun på Odderøya i to rekker etter samme prinsipper som ligger til grunn for plasseringen på Kongsgård. Hvis det er mulig ønsker museet å tilføre bygningsmiljøet utmarkshus og stølsbygninger for å gjøre gården mest mulig komplett.

Om det er realiserbart bør bygningsgruppene plasseres på en slik måte at det ikke er mulig å se den ene bygningsgruppen fra den andre. Dette for å gi forestillingen om autensitet en best mulig virkning.

EIKENTUNET

Eikentunet består av fire bygninger. Alle ble flyttet fra Nedre Eiken i Hægebostad kommune til museet i 1956. Bygningenes plassering på Kongsgård er bestemt av deres opprinnelige beliggenhet på gården Nedre Eiken. Det vil si at på Kongsgård står bygningene akkurat slik i forhold til hverandre som de gjorde på Eiken. Dette ble gjort selv om terrenget var noe annerledes på Nedre Eiken enn det er på Kongsgård. Det har blant annet resultert i at hovedbygningens inngangsparti i dag fungerer som husets bakside.

I tilknytning til Eikentunet er det på Kongsgård satt opp tre bygninger som ikke har noen direkte sammenheng med dette tunet. Det er en badstue/korntørke fra Lindesnes kommune, en skolestue fra Holum i Mandal kommune, et eldhus fra Marnardal kommune og en ferjestue fra Sirdal kommune (Tonstadbu).

VAM har til hensikt å plassere Eikentunes bygninger på Odderøya etter samme prinsipper som på Kongsgård slik at de i forhold til hverandre har noenlunde samme plassering som de opprinnelig hadde. Museet må imidlertid ta hensyn til terrenget på Odderøya, og gi bygningenes elementer en naturlig funksjon. Plasseringen av de fire bygningene som ikke direkte tilhører Eikentunet, må bli bestemt senere når museumsområdet og hvilke nåværende bygninger på Odderøya som skal rives, er klarlagt

ET BYGNINGSMILJØ FRA BYEN

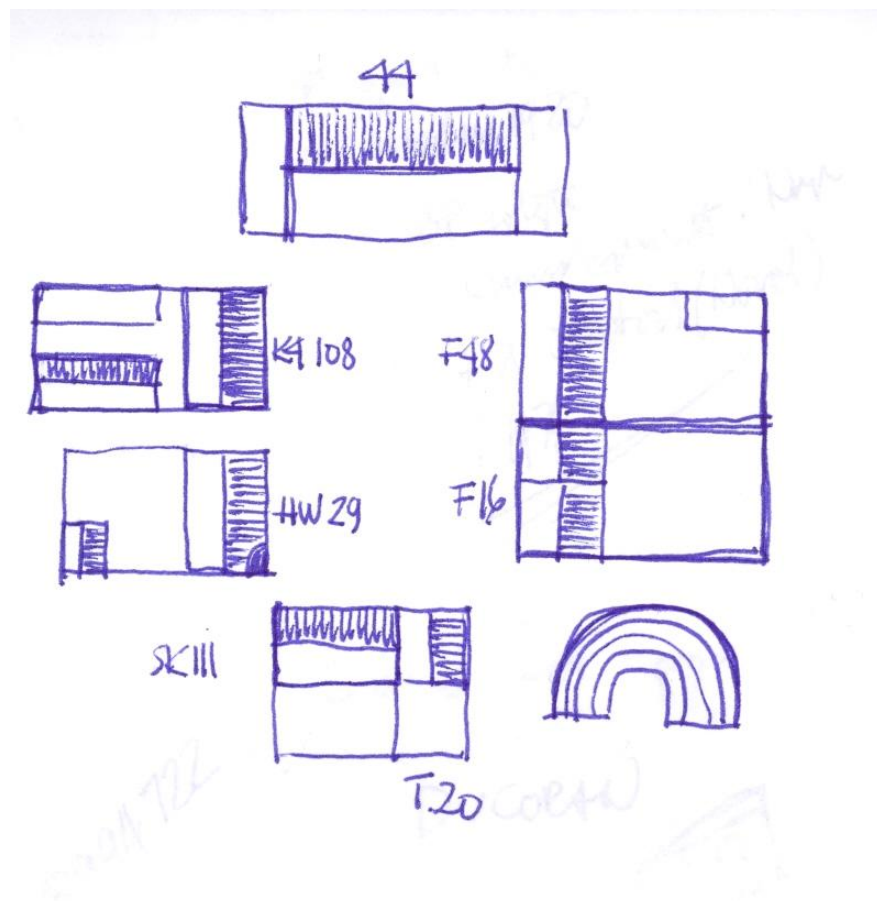
Et bygningsmiljø fra Kristiansand er komponert på Kongsgård med en rett Bygade og bygninger på hver side av gaten, bak våningshusene ligger bakgårder med bakgårdsbygninger. Bygaden er aldri blitt fullt utbygd slik at husvegger står tett i tett og avsluttes med hjørnebygninger. I alt består Bygaden på Kongsgård av 16 hus. De aller fleste er kommet til museet etter 1950. Bygaden er bygd opp slik at den skal presentere ulike sosiale lag av befolkningen, forskjellige bygningstyper og ulike funksjoner som bolig, vertshus, butikk med mer.

Vest-Agder-museet ønsker å komponere bybygningene på en annen måte enn den som i dag står på Kongsgård. Museet mener at en rett, lang bygate ikke passer med terrenget på Odderøya. Vi ønsker heller ikke å lage en kopi av en bygate fra Kristiansand men vil heller ta utgangspunkt i et tenkt bymiljø fra en kystby i Vest-Agder. Vest-Agder-museet vil foreslå at bymiljøet blir konstruert rundt et forholdsvis stort firkantet torg som bygningsmessig midtpunkt. Vestre Strandgate 44 kan utgjøre en frontfasade mot torget og på de tre andre sidene kan andre byhus plasseres. I utkanten av denne bebyggelse kan alle bakgårdsbygningene eller lysthusene anbringes.

Til slutt

Med utgangspunkt i prinsippene ovenfor må VAM nå plassere de tre bygningsmiljøene og den enkelte bygning inn i modellen som er lagd til dette formål.

Et første forsøk på å forme et bymiljø rundt et torg (foreløpig illustrasjon):

Nærmere om de enkelte funksjonene i formidlingsbygget

Sentrale arealer - ikke billettbelagte

Lokale	Netto areal (m2)	Funksjon/kapasitet	Krav av bygningstekniske karakter (lyd, lys, varme, luftfuktighet, ventilasjon med mer).	Plassering/ tilknytning
Fojé:				
- vringleareal	150	<ul style="list-style-type: none"> - Store grupper på 150-200 personer kan ankomme på en gang – plasskrevende. - Mulighet for event: foredrag/konsert/bespisning utenom ordinær åpningstid - Bør inkludere et visst antall sittegrupper - 20-30? 	<ul style="list-style-type: none"> - god takhøyde - gjerne overlys - lyskontroll ikke nødvendig/ønskelig - tilrettelagt for lysrigg/lysshow i mørk årstid/kveldstid (eventareal) - god lyddemping - tilrettelagt for varelevering 	Utgangspunktet for atkomst til alle funksjoner/arealer i bygget
- areal for hot spot utstillinger	100	Et areal der museet har mulighet til å vise dagsaktuelle tema/ta inn aktuelle kunstnere/etablere stasjon for visning av handverk osv.	<ul style="list-style-type: none"> - Fordel med veggarealer som egner seg for skiftende bildeutstillinger - 	Plassering ikke viktig ift. andre arealer. Synlig utenfra utenom stengetid?
- areal for visning av signaturgjenstander	50	For eksempel: <ul style="list-style-type: none"> - Båter/transportmidler - Stor motor Gjenstandene må være mulige å skifte ut. Det krever f. eks. kjøreport av en viss størrelse hvis en båt skal kunne fjernes igjen. Uggerbyvraket eller Vikre er aktuelle båter. Det bør snarlig avklares hvis	<ul style="list-style-type: none"> - Båt - nedfelling i gulv? - 	Del av vringleareal

Lokale	Netto areal (m2)	Funksjon/kapasitet	Krav av bygningstekniske karakter (lyd, lys, varme, luftfuktighet, ventilasjon med mer).	Plassering/tilknytning
Garderobe	30	Bør inneholde: <ul style="list-style-type: none"> - "Krok" med selvbetjente låsbare skap for å sette fra seg - HC-toalett - Dametoalett med 5-6 toaletter - Herretoaletter - Stellerom/2 benker for bleieskift – gratis bleier? - Garderobe i barnehøyde - Barnevognparkering - Paraplyvogner til utlån? - Areal utenfor garderobe der det kan settes opp midlertidige rullestativer med kleshengere (event). 		Vrimleareal Kafé
Ekspedisjon	20	Skal ivareta følgende funksjoner: <ul style="list-style-type: none"> - Informasjon - Billettsalg - Kassepunkt for museumsbutikk - Meget enkelt matsalg: brus/is/kaffe/2-3 slags rundstykker 	<ul style="list-style-type: none"> - 3 kassepunkter - 2 arbeidsplasser/pc - enkel vask - 	Vrimleareal Butikk Atkomst utstillinger
Museumsbutikk	50	Salg av bøker/suvenir/etc. etc.	<ul style="list-style-type: none"> - spotbelysning - butikkinnredning/reoler - innredning som kan trilles ut/inn åpnes /lukkes 	Vrimlehall Nås/synlig utenfra Bør ha mulighet for egen åpningstid
Spisested med kjøkken: Ekstern driver	230	Kombinert drift <ul style="list-style-type: none"> - spisested i museets åpningstid - kjøkken for evenementer i foajé/vrimlehall - spisested på kveldstid - garderobe for spisegjester 	<ul style="list-style-type: none"> - utsikt - inne/ute areal 	Vrimleareal Uteareal Mulighet for egen inngang

Lokale	Netto areal (m2)	Funksjon/kapasitet	Krav av bygningstekniske karakter (lyd, lys, varme, luftfuktighet, ventilasjon med mer).	Plassering/tilknytning
Administrasjon	40	Innhold: - Fleksible kontorer for møter mellom f.eks konservator/publikum Faste kontorer, møterom og bibliotek mv for ansatte legges til Lasarethøyden		Vrimlehall Arealet skal være i dialog med lasarethøyden

Tilstøtende fleksibelt areal – skiftende ift. billettbelagt/ikke billettbelagt

Lokale	Netto areal (m2)	Funksjon/kapasitet	Krav av bygningstekniske karakter (lyd, lys, varme, luftfuktighet, ventilasjon med mer).	Plassering/tilknytning
Filmrom/foredragssal	150	Flatt gulv og løse stoler. Kortfilmer som ruller ved vanlig åpningstid	AV-utstyr av høy kvalitet	Tilgjengelig fra billettbelagt område.
Klasserom	75	Til mottak og undervisning av skoleklasser		Bør ligge i direkte tilknytning til hverandre. Mulig med foldeveggløsning mellom disse arealene
Verksted	75	Tilstøtende verksted for skoleelever. Ligger ved siden av klasserommet.	- vasker - arbeidsbenker -	
Spiserom	60	For skoleklasser	Vasker for håndvask	I en tydelig sammenheng med de tre førstnevnte rommene
Garderobes	25	For ransler og yttertøy		
Toaletter	15			
Kontor for pedagoger	20			

Lokale	Netto areal (m2)	Funksjon/kapasitet	Krav av bygningstekniske karakter (lyd, lys, varme, luftfuktighet, ventilasjon med mer).	Plassering/ tilknytning
Skiftende utstillinger Sal 1	150		<ul style="list-style-type: none"> - spotkinnesystem - min. 5 m takhøyde - store/høye skyvedørsløsninger - god lyddemping - himling som tåler oppheng av gjenstander inntil 50 kg - skjult ventilasjonsanlegg 	Vrimlehall Sal 2
Skiftende utstillinger Sal 2	150		<ul style="list-style-type: none"> - spotkinnesystem - min. 5 m takhøyde - store/høye skyvedørsløsninger - god lyddemping - himling som tåler oppheng av gjenstander - skjult ventilasjonsanlegg 	Sal 1 Basisutstilling

Lagerfunksjoner

Lokale	Netto areal (m2)	Funksjon/kapasitet	Krav av bygningstekniske karakter (lyd, lys, varme, luftfuktighet, ventilasjon med mer).	Plassering/ tilknytning
Lager for utstillingsdrift, monteringsverksted.	150		Kjøreport (ikke i publikumssone)	
Event lager	100			
Kafé lager, kjølfrys	50			
Lager for pedagogene	30			
Museumsbutikk	10			

Lokale	Netto areal (m2)	Funksjon/kapasitet	Krav av bygningstekniske karakter (lyd, lys, varme, luftfuktighet, ventilasjon med mer).	Plassering/ tilknytning
Skiftende temautstillinger	2000 m2 med mulighet for minimum 5 adskilte utstillingsarealer		Takhøyde 4-5 m er ønskelig i alle rom for temautstillinger fordi det gir størst fleksibilitet. Videre bør det være partier med større høyde slik at det blir variert romlighet.	

Oppsummering arealer

Lokale	Netto areal (m2)
Sentrale arealer - ikke billettbelagt	670
Tilstøtende fleksibelt areal – skiftende ift. billettbelagt/ikke billettbelagt	720
Lagerfunksjoner	340
Areal for temautstillinger – billettbelagt	2000
Sum	3730

Nærmere om Sjøfartsmonumentet

Utgangspunktet var et initiativ fra Christianssands Sjømannsforening som ønsket å reise et monument som skal markere byens stolte sjøfartshistorie og sjømannens betydning. Foreningen har 150 års jubileum og avdukingen av monumentet er planlagt i forbindelse med denne markeringen – høsten 2012.

Det har vært en grunnleggende forutsetning for prosjektets ide at monumentet får en plassering nær sjøen. Monumentet skal være et kunstverk i det offentlige rom, og derfor også rette seg mot et bredt publikum. En sentral plassering vil gjøre det mer offentlig og tilgjengelig. Det må også ha en plassering som gjør at det kan brukes som samlingspunkt på for eksempel høytidsdager.

Det har vært gjennomført en konkurranse om utformingen av monumentet. Vinneren i konkurransen ble Annika Oskarsson og Thomas Nordström. Juryen uttalelse til prosjektet er:

” Dette forslaget klarer å forene en enkel konkret form som fyrtårnet, med et lekent kunstnerisk uttrykk. Fyret står i klar og tydelig sammenheng med skipsfarten. Bruken av båtformer i perforeringen av tårnet gir formen en letthet og en kunstnerisk kvalitet. Skulpturen er godt plassert i forhold til landskapet på odden, og er godt synlig fra bysiden og sjøsiden. Måten lys benyttes i skulpturen gir en ekstra dimensjon til opplevelsen av denne, det gjør også at skulpturen er like synlig natt og dag. Ved å ta i bruk kompasset som symbol peker verket utover mot verden.”

Det legges til grunn at monumentet skal plasseres på odden inne i havna. Adkomstveg mv må sees i sammenheng med museets planer og behov for bla fortøyningsplasser mv. rundt odden. Nærmere informasjon om sjøfartsmonumentet følger som vedlegg.

Vedlegg:

1. Utdyping av forslaget til utvikling av museumsområdet på Odderøya (vedlagt)
2. Reguleringsplan for Odderøya museums- og festivalområde, vedtatt av Kristiansand bystyre 14.05.2008. Plankart med bestemmelser og planbeskrivelse datert august 2007.
3. Principium - kulturhavn og formidlingsbygg i Nodeviga, VAMK 11.05.2010
4. Grensesprenging i vasskanten. Forprosjekt om eit maritimt opplevingsssenter i Nodeviga. Prosjektrapport nr. 3/2010 fra Agderforskning
5. Rapport om Nasjonal Museumshavn (ferdig tidlig i 2011)
6. Nærmere informasjon om Sjøfartsmonumentet
7. Rom- og funksjonsprogram for teknisk konservering

Vedlegg 1

Utdyping av forslaget til utvikling av museumsområdet på Odderøya

Publikumsområder - arenaer/landskapsrom

Hele museums og festivalområdet på Odderøya kan i fremtiden defineres både som et friareal/rekreasjonsområde og som et *attraksjonsområde*. Ser man med attraksjonsutviklingsøyer på dette så bør man definere og bevisst utvikle hvert enkelt naturgitte landskapsrom i reguleringsområdet som gir muligheter for isolerte opplevelser og/eller publikumstilbud.

For å utdype hva vi mener med dette kan man skule til opplevelsesparker og hvordan de tematiserer og avgrenser isolerte soner innen sine anlegg. Soner eller landskapsrom som hver for seg setter rammen for en særskilt opplevelse. Legoland i Danmark er et godt eksempel på hvor man med utgangspunkt i et flatt landskap har arbeidet aktivt med en slik filosofi. All "natur" som omslutter de forskjellige arenaene i parken er kunstig bygget opp for å skape særegne landskapsrom. Ethvert Disneyland og vår egen Dyrepark er utviklet etter de samme prinsippene. Man kan bare tenke på Kardemommeby, Kjuttavika, Mitt Afrika, osv.

Den unike fordel vi har på Odderøya er de naturgitte småkuperte forholdene som allerede mer eller mindre har dandert ferdige soner for oss. Vi kan ganske enkelt peke dem ut og i utviklingen gjøre enkle grep for å forsterke hver enkelt arena ytterligere. I dette perspektivet blir hver enkelt fjellknaus og hvert enkelt tre som i dag står på reguleringsområdet viktige for museet når disse sonene skal utvikles.

I fortsettelsen vil vi kommentere enkelte av disse arealene og si noe om våre tanker for utviklingen av dem.

Salamanderparken

I reguleringsplanen er selve Salamanderdammen bevart og markert som friareal. I tillegg består parken av et antall flotte, store, trær og fjellsider som gir parken en særegen og intim atmosfære. Som bakrom til formidlingsbygget vil parken utgjøre en svært vakker og annerledes motsetning til den maritime museumshavna. Arealet i parken er relativt begrenset og egner seg etter museets vurdering lite til etablering av øvrig bygningsmasse. Den bør ut fra sine eksisterende kvaliteter bevares og styrkes som en mulig arena for museets egne aktiviteter, konserter og evenementer slik den tidligere har vært benyttet – for eksempel under Quartfestivalen. Det er viktig at plasseringen av formidlingsbygget tar hensyn til dette aspektet og snarere utnytter mulighetene som ligger i å bevare Salamanderparken mest mulig intakt.

Lasarethøyden

Museet regner også Lasarethøyden som et viktig publikumsareal. Her er det meget god utsikt over østre havn, byen og byfjorden. Høyden innbyr slik den er til evenementer og aktivitet. Her kan man også – hvis det lar seg gjøre, få en direkte tilknytning til øvre del av formidlingsbygget. Byggene som står på høyden

i dag kan tas i bruk både til kontorer og publikumstilbud. Historien til lasarethøyden er i seg selv så innholdsrik og interessant at den egner seg for formidling på stedet. Dette er blant annet Kristiansands eldste festningsanlegg – og kan slik sett kanskje være en arena for formidling av krigshistorie og forsvarsverker.

Kommandanthøyden og boligen

Kommandanthøyden er også inkludert i den vedtatte reguleringsplanen. Boligen eies av Kristiansand Næringsselskap AS (KNAS). Bygget er restaurert utvendig og KNAS ser pr i dag for seg at boligen tas i bruk til restaurant. Museet anser det som svært viktig at det publikumstilbudet som utvikles her avstemmes i forhold til tilbudet i formidlingsbygget. Man kan helt klart se for seg en svært tett knytning mellom høyden og formidlingsbygget ved at man herfra kan gå direkte inn i en av museets øvre etasjer. Arealet på sørsiden av boligen er relativt flatt og romslig og bør ansees som et areal museet kan utvikle og ta i bruk til forskjellige utendørs aktiviteter/tilbud.

Odderøyhallen

Selve hallen ligger innen for reguleringsområdet, mens Bendiksbukta like ved er regulert til friareal. P.t er det vedtatt at idrettshallen skal opprettholdes. Ved en eventuell framtidig omregulering kan museet se for seg flere bruksmuligheter av hallen.

Flaten

Flaten må – til dels ved hjelp av friluftsmuseets bygninger – også utvikles til et antall landskapsrom eller arenaer som gir isolerte opplevelser eller fortellinger. Reguleringsplanen åpner opp for at det her sprenges vekk noen fjellknauser og fylles ut en del masse i det sør-vestlige arealet. Dette for å oppå et større areal som egner seg for etablering av bebyggelse. Denne tanken harmonerer imidlertid lite med tidligere tiders tilpasning av grunn for etablering av bygg (begrenset seg hovedsakelig til byggets fotavtrykk) og den harmonerer også dårlig med attraksjoners streben etter å etablere særegne landskapsrom for isolerte opplevelser. Pr i dag gir de få fjellknausene og trærne som eksisterer i dette arealet museet en unik mulighet til å skape nettopp slike arenaer. I hovedsak kan Flaten deles inn i fem arenaer som gir oss forskjellige muligheter:

1. Området mellom bygg 17. og KGV.

Det arealet som ligger best til rette for etablering av et bymessig torg/bygningsmiljø med utgangspunkt i byggene som i dag utgjør Bygada på Kongsgård.

2. Området mellom bygg 17. og Sykestua. (Quartbrakka)

Egner seg for en gruppe bygninger som "åpner seg" mot friarealet i øst. Bygninger som plasseres vil "annonserer" seg flott mot byfjorden. Her tenker man å plassere byggene som i dag utgjør Vest-Agder TUNET på Kongsgård.

3. Området der antikvariatet ligger sørvest på flaten

Egner seg best for etablering av Setesdalstunet.

4. Arealet som gjenstår mellom de tre førstnevnte gruppene av bygninger

Etableres de tre første gruppene som tenkt, vil man kunne få en relativt åpen plass som danner et pauseareal mellom bygningsgruppene.

5. Skråningen ved ny bilvei opp fra Silokaia, innerst på Flaten

Egner seg for bygg til teknisk drift. Her kan museet holde av arealer til teknisk drift som da vil ligge lett tilgjengelig med bil og samtidig danne en buffer mellom den fremtidige bilveien opp til øya og publikumsarealer.

Transportårer i området

Museums og festivalområdet som bilfritt område

Reguleringsplanen for museums- og festivalområdet på Odderøya legger opp til at det i fremtiden skal bli et bilfritt område fra krysset Østre/Vestre Strandgate og helt inn til innerste del av flaten. Dette er en riktig og viktig løsning for museet. Hele dette området skal myldre av besøkende når det er ferdig utviklet og da vil biltrafikk inn i området bli svært utfordrende. Museet vil spesielt påpeke følgende momenter som det må finnes løsninger i forhold til.

Bil/busstrafikk til museets eget formidlingsbygg

Parallelloppdraget må vise mulige løsninger for adkomst både for publikum og varetransport etc. En mulig kan være via tunnel fra fjellsiden ved parkeringshuset bak Kilden. Andre løsninger kan også vurderes.

Trafikk til og fra Kajakklubbens lokaler

Det er bestemt i reguleringsplanen at Kajakklubben skal fortsette sin virksomhet på området som er regulert til museums- og festivalområde. Det må avklares med klubben om disse er avhengige av å kunne kjøre bil helt frem til bygget på dagtid eller om dette kan løses med parkering i parkeringshuset og kun kjøring til klubbhuset til faste tider. For eksempel etter museets stengtids.

Trafikk til og fra Odderøyhallen

Når man ser på dagens aktivitet i Odderøyhallen så vil denne trafikken bli en stor utfordring i kombinasjon med etablering av friluftsmuseum på Flaten. Enten må hallen (som nevnt i eget kap.) omdisponeres til annen bruk for å slippe trafikken, eller så bør man se på muligheten for å anlegge egen atkomstvei til denne langs eksisterende gangvei mellom Bendiksbukta og Flaten. Hvis det gjøres bør man også vurdere om Kajakklubbens medlemmer kan bruke denne veien til og fra sitt klubbhus. Kan man for eksempel bruke kajaktraller fra dette arealet og ned til klubbhus/sjøen?

Dagens vei langs vestsiden av Kommandanthøyden - fjellskjæringen

Når den innregulerte bilveien opp fra Silokaia blir bygget og området blir bilfritt vil denne veistrekningen bli vesentlig mindre brukt. Vegen må vurderes i forhold til krav til beredskap. Som gang/sykkelvei er den lite innbydende og til dels ukoselig – en kjedlig transportetappe for dem som skal inn på øya. I fremtiden må man anta at hovedtrafikken til området går: 1. Inn langs kaia i museumshavna. 2. Over kommandanthøyden og/eller: 3. Opp trappen/heisen i parkeringshuset bak kilden.

For museet er det viktig at publikum ikke lenger velger denne veistrekningen ved besøk på øya. Vi ønsker med andre ord at veien fjernes til fordel for annen bruk. Det ville være bedre for museet om dette strekket enten tilbakeføres til natur, med gjenfylling og beplantning eller at det tas i bruk til bebyggelse som for eksempel relaterer seg til miljøet ved Fiskebrygga/Kilden.

Parkering

Med den utviklingen Museet ser for seg på Odderøya så må vi påregne et vesentlig økt besøk. For å sikre tilgjengelighet vil det være svært viktig for museet at parkeringshuset bak Kilden forblir tilgjengelig for besøkende til øya, Parkeringshuset er minst like viktig for utviklingen av museet som for Kilden. Slik det ser ut vil disse to institusjonene ha sine hovedbesøk til forskjellige tider på døgnet. Derfor ligger alt til rette for en høy utnyttelse av dette parkeringsanlegget – museets og Odderøyas gjester på dagtid og Kildens gjester på ettermiddag/kveldstid.

Samarbeid mellom aktørene

Vest-Agder Museet ser det som svært viktig at vi får etablert et godt og bredt samarbeid med de øvrige interessentene i området. Vi som museum er til for innbyggerne på Sørlandet og vil gå i bresjen for å sikre et godt og attraktivt tilbud til publikum på Odderøya. Museet kan og skal ikke drive eller eie ethvert kulturelt tilbud som etableres på dette området, men vil være avhengig av et bredt nettverk blant alt fra frivillige organisasjoner til offentlige institusjoner og næringsdrivende hvis vi skal lykkes i å etablere et helhetlig og moderne tilbud. Den fremtidige publikummeren som kommer til Odderøya – Sørlandets kulturelle opplevelsespark nr 1. – vil etterspør et opplevelsestilbud som går langt ut over det som vil være museets kjernevirksomhet.